

Gamla och nya rariteter i Malungs flora

Lillebeth Zars Frödin

För tio till femton år sedan när jag var relativt "grön" i botanikens värld, tyckte jag att i Malungs kommun är det bara magert och artfattigt. Visst, jag kände till våra vanligaste växter i min hemby, men orkidéer och för mig mera sällsynta växter lyste med sin frånvaro i min kunskapsvärld.

Åren har gått och jag har vandrat runt i skogarna i Västerdalarna och ovanstående påstående om artfattigdom har kommit på skam ordentligt. Nya fynd läggs till nya varje sommar. Jag kan här inte räkna upp allt vi i vår blomgrupp i Malung har hittat, men jag vill berätta om sommarens fynd i Malungsskogarna.

Tyngeberget är vår nya "Florans lustgård". Vår vän Pell Algot döpte Öjsberget till en Florans lustgård. Vi har nu hittat nr II. Står du uppe på Öjsberget kan du se över till Tyngeberget och tvärtom. Artrikedomen på de båda bergen försöker överträffa varann.

En lokal med skogsfru finns sedan tidigare i Tyngeberget och den besöker jag tillsammans med övriga botanikvänner varje sommar i augusti. Vår nyupptäckta artrika lokal i Tyngeberget ligger i ett annat väderstreck.

Sommaren 2005 blev jag av min son ombedd att följa med till ett hygge där han deltog i skogsplantering. Han hade där hittat en stor vilsten full av inskriptioner från 1700 och 1800-talet. Hela stenen var täckt med bomärken och årtal.

Jag följde med. När jag står däruppe vid stenen så ser jag att i hyggeskanten rinner en liten bäck och att längs bäcken växer en hel del värt att titta lite mera på. "Ge mig fem minuter så får jag undersöka vad som växer där borta". Bergslok, grönkulla, olvon, tussilago, blåsippa, tibast, skogsstjärnblomma, kransrams, smultron, slätterblomma, hultbräken, flädervänderot, kärrtistel, fyrkantig johannesört, gråal, hägg, ormbär, liljekonvalj, humleblomster. Vi måste gå hem och jag hinner inte titta mer, men jag kan se att här är värt ett återbesök. Här borde finnas mycket mer att upptäcka.

Jag berättar för övriga i vår botanikgrupp och vi är överens om att snart besöka platsen med vilstenen. Snarast det blev om ett år och då besökte vi lokalen tre gånger, 8 juni 29 juni och 17 juli.

Här följer en artlista över vad som hittats hittills:

bergslok	blekfryle	blekstarr
blodrot	blåsippa	brudborste
ekbräken	ekorrbar	flädervänderot
fyrkantig johannesört	gråal	gråstarr
gräsull	grönkulla	hallon
harsyra	hirsstarr	hultbräken
humleblomster	hägg	hästhov
klibbal	klotstarr	klotstarr
knagglestarr	knapptåg	korallrot
kransrams	kråklöver	kärrdunört
kärrfibbla	kärrtistel	kärrviol
liljekonvalj	linnea	lundelm
mossviol	myrtåg	måbär
nålstarr	olvon	ormbär
prästkragen	rallarros	revlummer
rosling	rödblära	skogsfräken
skogsknipprot	skogskovall	skogsnäva
skogsstjärna	skogsstjärnblomma	skogsviol
slätterblomma	smultron	snip
spädstarr		

En lokal väl värd att göra nya inventeringsbesök i och då redan från och med maj. Stinksyskan har tidigare hittats nedanför Öjsberget på en yta av några kvadratmeter, men här i Tyngeberget är förekomsten riklig längs den lilla bäckfåran.

Skogsknipprot var sommarens höjdpunkt. Upptäckten av den vid vårt andra besök den 29 juni gjorde oss smått euforiska. Vi visste inte då vad vi hade hittat. Guckusko? Nej det kan inte vara möjligt. Efter lite dividerande och studerande av de gröna bladen kom vi fram till att det kunde vara skogsknipprot. Vi hittade 22 ex utan blomknoppar. Några veckors väntan och den 17 juli var det dags. Myggigt och mycket varmt men lön för mödan fick vi. 16 praktfulla blommande ex av skogsknipprot och 16 som ej hunnit blomma ännu. Uppskattningsvis 50 ex i olika stadier.

Skogsknipprot Foto Jonas Frödin

Det känns bra att vi har hela Tyngberget kvar att utforska. Även om nya hyggen uppstår hela tiden, så kan jag bara inte tro att hela berget blir ett kalhygge.

HÖSTLÅSBRÄKEN i Örsåsen

Sommaren 1998 30 aug åker jag och min man ut i skogarna för att leta svamp. Vi styr vår färd till Örsåsens fäbodrar. Fäboden ligger sydost om Malungs centrum. Vi hoppas hitta kantareller.

Parkerar bilen på en grusplan där det finns ett slakthus för älg. Vi hittar en stig och följer den en stund. Inga kantareller. Vi vänder och tänker åka någon annanstans. Då där på grusplanen gör jag årets fynd. Mitt i ett steg hejdar jag mig och blir stående på ett ben för att sedan vingla åt sidan. ”Jonas, stanna jag har hittat höstlåsbräken här precis där du nyss gick”.

Ner på alla fyra och börjar leta. Jag hittar sammanlagt 30 blommande ex och flera bladrossetter. Det här var mycket mera värt än kantareller.

En grusig vändplan, sandig mager gräsmark. Jag har besökt växtplatsen alla år utom ett och här följer hur många ex jag hittat vid varje tillfälle:

30 aug 1998	30 ex samt bladrosetter			
21 " 1999	33 " " "			
29 " 2000	8 " " "			En bil backat in, fyllt på med krossgrus!!!!!!
	2001			Inget besök
11 aug 2002	22 " " "			
24 " 2003	26 " " "			
20 " 2004	5 " " "			
16 sept 2005	7 " " "			
17 aug 2006	11 " " "			

Åren med extremt få ex har varit torra somrar. Jag har vid flera tillfällen haft en liten sekator med och knipsat bort vide- och björkskott för att hålla öppet. Så är det att bara stilla be om att älgjägarna låter växtplatsen se ut som den gör. Alltså inga fler gruslass.

SKOGSFRUN 2006 års nya lokal

Den 3 aug en av våra otaliga varma dagar den sommaren kommer jag på att nu borde skogsfrun blomma i Tyngeberget. En aning tidigare än vanligt och nu är det läge för ett besök här i Lännviken på en lokal som jag funderat över då och då. Jag har just upptäckt att här har blivit en skyddad biotop. Skogsvårdsstyrelsen har varit här och markerat på träden och även satt upp en anslagstavla bara för några dagar sedan. Jag har gått runt i området flera gånger tidigare om åren och sett att här är lite speciellt och tanken på att här kunde växa skogsfru har inte lämnat mig någon ro. Kransrams, knärot, gullpudra och tät granskog med inslag av lövskog. En liten bäck, ja typisk skogsfrumark.

Lokalen ligger tvåkilometer västerut från Lännviken där jag bor. Cykel, GPS, kamera och telefon. Jag går lite snett in från anslagstavlan och ca 30m in står jag plötsligt mitt framför en alldeles underbart vacker liten skogsfru. Här har jag bott i 18 år och aldrig lyckats komma ihåg att gå hit i början på augusti.

Jag ringer Agneta, som sätter sig i bilen och dyker upp bland granarna där jag väntar. Vi går fram och tillbaks på det lilla skogsskiftet mellan Öjesjön och gamla vägen i hopp om att hitta fler ex., men nej inga fler. Jag knyter ett vitt bomullsband i en liten gran för att mar-

keras fyndplatsen. Nästa dag går jag hit igen och då sticker ytterligare en liten knopp upp ett par decimeter ifrån den första blomman. Jag fotograferar båda.

Den 7:e går jag för att se hur nr två har utvecklats. Jag bor ju så nära. Men torkan har tyvärr skrynklats till den lilla knoppen. Bäckens är så gott som uttorkad. Jag skulle haft vattenkannan med. Nästa sommar blir det en ordentlig inventering av lokalen.

Den 6 augusti besökte vi skogsfrun i Tyngeberget och hittade sammanlagt 21 ex. Även där var det mycket torrt och kanske ett besök en vecka tidigare hade givit bättre resultat. Skogsfrun finns där varje år bara man lyckas pricka in dagarna när den blommar.

Ja detta var något om gamla och nya fynd i vår artrika kommun i Västra Dalarna. Vid tangentbordet Lillebeth Zars Frödin Lännaviken Malung.

Vi som träffas och har fantastiskt roligt ute i markerna är: Sonja Olsson Agneta Olsson Mats Nordhag Ulla Dahlén (ej med på bilden) och Lillebeth Zars Frödin. Foto Jonas Frödin.